

of te weigeren, ook hier aan mijn *geneeskundige* overtuiging: en ik zoek de noodzakelijke beperking in een *als regel* weigeren. Of men voelt den plicht, te helpen zonder aanzien des persoons (en zonder op zijn geldelijke draagkacht te letten), of men voelt dit niet als plicht en weigert hulpverlening op deze wijze in het algemeen.

Utrecht, 8 Februari 1920.

TH. M. VAN LEEUWEN.

DE TECHNISCHE HERZIENING DER ONGEVALLENWET.

Gedurende een groot aantal jaren geeft privaat-docent TIMMER college in orthopaedische chirurgie aan de Amsterdamsche universiteit en eveneens MURK JANSSEN aan de Leidsche universiteit. Ik zelf geef gedurende een tiental jaren college in ongevalgeneeskunde, en, terwijl dit onderdeel der geneeskunde helaas niet tot de examenvakken behoort, bewijst het betrekkelijk groot aantal toehoorders, dat de studenten het onderwijs voor hun vorming nuttig achten. Ik weet niet, wat de heer BROCX bedoelt met zijn uitlating over den hoogleeraar in de sociale geneeskunde te Utrecht (prof. BAART DE LA FAILLE), maar ik kan hem verzekeren, dat het op mijn college zeer goed mogelijk is een goed inzicht te geven in de behandeling der patiënten, zoowel van die met beenbreuken als van die met andere letsels, terwijl het tevens mogelijk is de uitkomsten der behandeling te toonen, niet alleen onmiddellijk na die behandeling, maar, wat van groot belang is, ook hoe die in den loop der jaren gewijzigd worden. Tevens bestaat de gelegenheid de doelmatigheid der prothesen te doen toelichten door de gebruikers zelf. Dat acht ik van grooter waarde, dan den studenten een college te geven in wetenschappelijk theoretisch opgezette protheseleer. Ik heb vroeger reeds erop gewezen, dat het aanbeveling zou verdienen geregeld onderricht te doen geven aan zwaar verminkten door intelligente verminkten zelf (dit *Tijdschrift* 1916, II, bldz. 1936). Ook is het m.i. wenschelijk degenen, die een prothese hebben, zoodanig te onderwijzen, dat zij in staat zijn hun eigen toestellen in geval van nood te herstellen. Sommige verminkten met kunstledematen brengen thans reeds zelf wijzigingen in hun prothesen ter verbetering aan.

Dit alles staat echter geheel buiten de vraag, of een wetenschappelijk-hoogleeraarschap voor „wondbehandeling, beenbreukbehandeling, amputaties, chirurgische orthopaedie, leer der prothesen, enz.” wenschelijk is, zooals BROCX aangeeft. Er zal wel geen hoogleeraar in de heilkunde te vinden zijn, die het *niet* tot zijn taak rekent, onderwijs te geven in wondbehandeling in den uitgebreidsten zin, maar de overige genoemde onderdeelen omvatten een zóó groot aantal, en wat de behandeling betreft zóó uiterst bewerkelijke afwijkingen, die niets met ongevallen hebben uit te staan (ik herinner aan de vele orthopaedische gebreken, scoliose, aangeboren misvormingen, enz.), dat het gevaar niet denkbeeldig is, dat de behandeling der ongevalsgevolgen in de knel zou kunnen geraken. Het onderwijs van den gedachten hoogleeraar zou over efftelijke jaren vruchten kunnen afwerpen, maar alleen *indien* het hem zou gelukken den studenten een *praktische* opleiding te geven, want daarop zou het toch aankomen. Doch dat is minstens genomen zeer twijfelachtig bij de uitgebreidheid van het praktisch uit te oefenen hoogleeraarschap, zooals BROCX zich dat voorstelt, en in verband met de thans reeds hooge eischen voor het artsexamen. Een professor in de chirurgie zou zelfs eens gezegd hebben: Aan de studenten leer ik geen chirurgie, dat doe ik aan mijn assistenten.

De Rijksverzekeringsbank heeft, althans wat betreft Amsterdam, wat anders noodig en dat is: een *eigen ziekenhuis* met eigen *gespecialiseerde* chirurgen, en doorlopende polikliniek, goed ingericht met ruime Röntgen-inrichting. Dit is een *sociale* eisch, waaraan voldaan dient te worden in het rechtstreeksche belang der getroffen en dat zou ook een belangrijke vereenvoudiging der administratie geven. Zonder twijfel zou een dergelijk ziekenhuis een goede gelegenheid geven voor praktisch onderricht, aansluitende aan de colleges in ongevalgeneeskunde of sociale geneeskunde.

Dat door geneeskundige contróle de behandeling der getroffen en belangrijk en

blijvend zou kunnen verbeteren, is een meening, die riekt naar de kaars en die in flagranten strijd is met hetgeen de praktijk daaromtrent heeft geleerd.

De heer BROCX raadt aan congressen te bezoeken om daar zelf te „zien”. Het bijwonen van congressen is zonder twijfel zeer nuttig, maar wat het „zien” betreft, zij men op zijn hoede. De *getoonde* uitkomsten zijn vaak zóó „groszartig”, dat men zich wachten moet, die zonder kritiek te aanvaarden.

Amsterdam, 9 Februari 1920.

G. P. VAN TROOIJEN.

VRIJE ARTSENKEUZE VOOR HET SPOORPERSONEEL.

Nu van de zijde der spoorartsen de hulp is ingeroepen van de Maatschappij voor hun actie, meen ik te moeten wijzen op de groote onbillijkheid, die aan het instituut der spoorartsen kleeft. Ik kan er mee medegaan, dat in groote centra, waar een zeer groot personeel is, afzonderlijke spoorartsen, uitsluitend voor dat werk, worden benoemd. Maar het is mij niet duidelijk en komt mij zeer onbillijk voor, de bevoorrechtiging van enkelen ten koste van hun collega's, zooals dit in kleinere plaatsen het geval is.

Ik meen daarom, dat wil onze Maatschappij in onderhandeling treden met de spoordirectie, in de eerste plaats het zaak is te verkrijgen *de vrije artsenkeuze voor het geheele personeel*. Ik geloof niet, dat een actie als deze op groote bezwaren zal stuiten, immers bij de Rijksverzekeringsbank wordt dit stelsel al sinds haar oprichting gehuldigd tot aller genoegen.

Uitgeest, 5 Februari 1920.

P. RIVE, arts.

HET DREIGEND BANKROET DER DUITSCHE WETENSCHAP.

Duitschland bezit 23 universiteiten, die op het oogenblik alle noodlijdend zijn. Alles is duur, onbetaalbaar duur geworden, terwijl het bedrag der toegewezen gelden niet is vermeerderd. In Heidelberg ontvangen de laboratoria ieder jaar een som gelds, waaruit moeten worden bestreden de onkosten noodig voor verwarming, schoonmaak, utensiliën en aankoop van nieuwe boeken en tijdschriften. Op dit oogenblik is het geheele toegewezen bedrag nog niet voldoende om het noodige hout aan te koopen voor een eenigszins dragelijke verwarming. Meer geld is onmogelijk los te krijgen. Het gevolg hiervan is, dat nieuwe boeken en tijdschriften uit het buitenland, ja zelfs uit Duitschland, niet meer kunnen worden aangekocht. Het *Nederlandsch Tijdschrift voor Geneeskunde* kost hier per jaar op het oogenblik 500 mark. Het gevolg is, dat noch in laboratoria noch in de universiteitsbibliotheken, literatuur uit de laatste vier jaren gevonden wordt. Hierdoor ontstaan zeer te betreuren toestanden; zoo trachtte men hier nog steeds te impregneeren volgens BIELSCHOWSKY met zure formaline. Een jaar had men hiermede zoekgebracht en de uitkomsten waren bedroevend. Toen ik er op wees, dat BOEKE toch uitdrukkelijk vermeldt, dat neutrale formaline gebruikt moet worden, was men zeer verwonderd, en betreurde dit gemis aan kennis en den daardoor verloren tijd. De toekomst is voor de Duitse wetenschap zeer donker. Dat een gemis aan voldoende medewerking van Duitse geleerden op wetenschappelijk gebied ook voor andere naties een verlies zal moeten opleveren, is duidelijk.

Om in dezen nood eenigszins de behulpzame hand te bieden is mijns inziens plicht. Ik kom daarom met het volgende voorstel: Laat ieder, die iets geschreven heeft, van zijn overdrukken of dissertaties een vijftal exemplaren zenden naar een Duitse universiteitsbibliotheek, bijv. die in Heidelberg, met verzoek het toegezondene over eenige bibliotheken te verdeelen. Iedere universiteit heeft hier een volledigen catalogus van de boeken der verschillende universiteitsbibliotheken. Zoo is het elken onderzoeker hier mogelijk, de geschriften, die hij noodig heeft, ter leen te bekomen. Het ter leen vragen aan buitenlandsche bibliotheken brengt altijd bezwaren mede. Voor ons Nederlanders is de voorgestelde te nemen moeite gering, terwijl de geboden hulp hier ten zeerste op prijs gesteld zal worden.

Heidelberg, 2 Februari 1920.

A. BAKELS.